

החיים ב"שטח אש" קהילות מסאפר יאטא

לפחות 1,300 בני אדם חיים כיום באזור מסאפר יאטא שבדרום הר חברון. קהילות פלסטיניות חיו באזור זה עשרות בשנים, רבות מהן עוד לפני תחילתו של הכיבוש הישראלי ב-1967.

ברם, בשנות השמונים ייעדו הרשויות הישראליות את רובו של שטח זה לרבות 14 קהילות כשטח צבאי סגור לצורכי אימונים, המכונה "שטח אש 918". עקב כך הפכו הקהילות המתגוררות בתוכו מושא לשורה של סוגי מדיניות ונהגים שערערו את ביטחונן הפיסי, גרמו לירידה ברמת החיים שלהן ולעלייה ברמות העוני ובתלותן בסיוע

”חיינו כה קשים המתנחלים, צה"ל והמנהל האזרחי מפעילים עלינו לחץ לוותר ולעזוב את כפרינו...”

חאלד, בן 44, מנהיג בקהילה

סיפור אישי

נולדתי בחירבת סארורה וחייתי שם במשך יותר מ-30 שנה; שם נישאתי ושם ילדה אשתי 10 ילדים. עזבתי ב-1996, עם משפחות אחרות, כשהכביש המוליך לכפר שלנו נסגר על ידי התנחלות מעון הסמוכה, אבל במשך שנים אחדות המשכתי להגיע לאדמה שלי באזור. עם זאת, המשכנו לחוות מתקפות אלימות של מתנחלים מהתנחלות מעון; ב-2003, למשל, התקיפו אותנו המתנחלים בזמן שקצרנו את החיטה שלנו - הם הציתו את היבולים שלנו והרגו את החמור שלי. מאז אותו זמן לא הגעתי לחירבת סארורה, אבל הקרובים שלי שעדיין גרים בקרבת מקום מעבדים את האדמה.

היו לי 120 בעלי חיים שמכרתי אחרי שעזבתי את חירבת סארורה; לא היה לי בית לגור בו, ולכן בניתי בית קטן באיראפייה, אבל הרשויות הישראליות הרסו אותו כעבור זמן מכני שלא היה לי היתר לכנות אותו. גם נגד הבתים של הילדים שלי באיראפייה הוצאו צווי הריסה. גם נגד האסם שבניתי באיראפייה כדי לשכן בו את חמש הפרות, שהן מקור ההכנסה החדש שלי, יש צו הריסה. איבדתי את כל מה שהיה לי כשנמלטתי מחירבת סארורה.

מחמד, בן 54.

הומניטרי. הקהילות מצויות בסכנה מתמשכת של עקירה בכפייה.

ב-1999 גירש הצבא הישראלי את מרבית התושבים מהאזור והרס או החריס את רוב בתיהם ורכושם, בנימוק שהשטח היה "שטח אש". כעבור כמה חודשים, בתגובה לעתירה שהגישו התושבים, הוציא בית המשפט

העליון הישראלי צו ביניים המתיר לכמה מהתושבים לחזור באופן זמני, עד לקבלת ההחלטה הסופית בתביעה המשפטית שלהם. ב-2012, בהקשר של התיק המשפטי המתמשך, אישרו הרשויות הישראליות כי בכוונתן "להוציא" מהאזור שמונה מבין עשר הקהילות הנותרות ולהרשות רק גישה מוגבלת לאדמה, לצורכי עיבוד חקלאי.

צילום על ידי OCHA, אפריל 2010.

מרפאת אל-פחיית המופעלת על ידי איחוד ועדות הכרואות הפלסטיניות ו-CARE הבינלאומית מיסודה של ECHO. המרפאה מנישה טירותי רפואה ראשונית ומועלת אחת לשבוע.

למשפחותיהם ומחסים לבעלי החיים שלהם, אבל לא מרשים להם לבנות על האדמה שלהם עצמם.

ההגבלות על פיתוח חלות גם על בניית מבנים עבור שירותים ציבוריים, כגון בתי ספר ומרפאות. באזור קיים רק בית ספר יסודי אחד, בסיסי מאוד, ולו כיתה אחת בגינבה ואחת באל פחיית - נגד שתי כיתות הלימוד הוצאו צווי הריסה. ילדים נאלצים ללכת ברגל למרחק של ארבעה קילומטרים כדי להגיע לכיתות הללו, ועד שבעה

לרשת המים, ולפיכך הן מסתמכות על מים מובלים במיכליות, הנמכרים במחיר גבוה עד כי שמונה ממחירים הרגיל. הן אינן מחוברות גם לרשת החשמל. נגד לפחות 30 בורות מים ושישה פנלים סולריים ומערכות של טורבינות רוח בכעלות הקהילות הוצאו צווי "הריסה".

"הקהילות הללו נתונות במצב של מלכוד-22", אמר המתאם ההומניטרי מטעם האו"ם, מר גיימס וי רולי, שביקר באזור; "עליהם לספק בתים

רמות העוני בקרבן. כל המשפחות בעשר הקהילות הממוקמות בשטח האש תלויות למחייתן בסיוע במזון מארגונים הומניטריים.

הפלסטינים בשטחים אלה אינם מסוגלים לתכנן ולפתח את הקהילות שלהם, אף שבידי רבים מהם שטרי בעלות המוכיחים את בעלותם על האדמה. נכון לעכשיו, נגד רוב הבתים והתשתיות במסאפר יאטא הוצאו צווי "הריסה" או צווי "הפסקת עבודה" מטעם המנהל האזרחי הישראלי. לפחות 80 מבני מגורים ומחסים לבעלי חיים קיבלו צוים כאלה, בנימוק שנבנו בלא היתרי הבנייה הדרושים מן הרשויות הישראליות. הקהילות הללו אינן יכולות להשיג היתרי בנייה משום שהאדמה הוקצתה כ"שטח אש".

מאחר שאינן יכולות לבנות באופן "חוקי", מתגוררות המשפחות באזור זה בדיוור תת-תקני, מבלי שיוכלו להרחיב או אפילו לתחזק את בתיהן הקיימים, שאינם אלא בתי אבן פשוטים וישנים, מבנים בעלי קירות בטון וגגות פח או מבנים ארעיים עוד יותר. כמו כן, משפחות רבות מתגוררות במערות. אף אחת מן המשפחות אינה מחוברת

הרשויות הישראליות המשיכו לטעון כי תושבי מסאפר יאטא מתגוררים באזור באופן בלתי חוקי, וכי הם דרים עונתיים, ולא דרי קבע, מעמד שמתוקף צוים צבאיים עכשוויים היה מאפשר להם להישאר. עם זאת, לרבות מהמשפחות תיעוד המוכיח את בעלותן על האדמה. משפחות בשתי קהילות נוספות באזור - אל חירובה וחירבת סארורה - כבר אולצו לעזוב את בתיהן כתוצאה מפעילות מתנחלים, לרבות אלימות מתנחלים.

בדומה לקהילות פלסטיניות רבות אחרות הממוקמות בשטח C, הנתון לשליטה צבאית ומנהלית ישראלית מלאה, גם הפלסטינים החיים במסאפר יאטא פגיעים באופן מיוחד וסובלים מאי-ביטחון תזונתי. מקור הכנסתם העיקרי הוא גידול בעלי חיים, בעיקר כבשים ועזים. משפחות מסוימות אינן מסוגלות לקיים את בעלי החיים שלהן, משום שאת הגישה לשטחי מרעה מגבילים הסיכון של אלימות מתנחלים או הצבא הישראלי. כתוצאה מכך, ההכנסה שהייתה מאפשרת להן לתת מענה לצרכיהן צומצמה מאוד, צמצום שהגביר את

קילומטרים כדי להגיע לבית הספר התיכון הקרוב ביותר. המסגד המקומי נהרס פעמיים מאז 2011, ואין כבישים סלולים המגיעים אל הקהילה. גם נגד המרפאה המקומית הוצא צו הריסה.

מאז שנות השבעים המאוחרות הכריזו הרשויות הישראליות על אלפי דונמים באזור מסאפר יאטא וסביבו, לרבות בתוך שטח האש, כעל "אדמות מדינה". לימים הוכרה אדמה זו להסתדרות הציונית העולמית, וזו הקצתה אותן לפיתוחן של התנחלויות, שהן בלתי חוקיות מתוקף המשפט הבינלאומי. עקב כך הוקפו בהדרגה הקהילות הפלסטיניות במסאפר יאטא בחגורה של התנחלויות מצפון, ממזרח ומדרום מזרח. ב-2004 סילקו הרשויות הישראליות מאחז התנחלות אחד, שהוקם באמצע שטח האש (חוות מעון הישנה).

הקמתן של התנחלויות באזור גרמה להגברת ההגבלות על חופש התנועה של הקהילות, צמצמה את המרחב העומד לרשותן לרעיית בעלי חיים, ובנוסף פגעה קשות בביטחון הפיסי. במשך השנים התמודדו הקהילות באופן שוטף עם הפחדה ואלימות מצד מתנחלים, שהרשויות הישראליות

”בחדש אוגוסט האחרון, במהלך חודש רמדאן, הצבא ערך פשיטה על הבית שלנו. הם הכריחו אותנו לצאת החוצה ולשבת בשמש במשך זמן רב, כולל אבי בן ה-85. אבי צם, והיום היה חם מאוד. הם שפכו על הרצפה יוגרט וחמאה מזוקקת שהכנו. השקענו בזה הרבה עבודה.”

זיינב, בת 24.

עשו מעט מאוד, או שלא עשו דבר, לאכוף את החוק ולמונען. כמו כן נערכו בקהילות הללו מבצעי חיפושים ומעצרים תכופים, והן הושפעו לרעה על ידי תרגילי אימונים צבאיים ישראלים שנערכו באזור.

נכון לעכשיו, ארגונים הומניטריים ומדינות תורמות מספקים לקהילות הללו סיוע, בניסיון לתת מענה לצרכיהן הבסיסיים. עם זאת, את המאמצים הללו מסכלים צווי "הריסה" או צווי "הפסקת עבודה" המוצאים נגד רבים מהפריטים המסופקים לקהילות, הפקעות של

כלי רכב וציוד השייכים לארגונים, והגבלות על הגישה פיזית של עובדים הומניטריים לאזור.

"הקהילות הללו ממילא כבר פגיעות מאוד", אמר מר רולי. "לעקירתן מבתיהן ואדמתן תיוודע השפעה הרסנית להחריד, במיוחד על הילדים. אנו מפצירים ברשויות הישראליות

לעצור את ההריסות של הבתים, והתשתיות השייכים לקהילות הללו, לאפשר גישה לארגונים הומניטריים המנסים לעזור להן, ובסופו של דבר להרשות להן להישאר על אדמתן, ולחיות בביטחון ובכבוד".

"שטחי אש" עליהן הכריזה ישראל

18% בקירוב משטח הגדה המערבית הוקצו ל"שטחי אש". לפחות 5,000 פלסטינים, רובם רועים, חיים ב-38 קהילות בשטחים אלה. אף שרבות מן הקהילות חיו בשטחים האמורים זה עשרות שנים, גישת פלסטינים לשטחים אלה אסורה רשמית ותושביהן הפלסטיניים מתמודדים עם הריסות ועקירות חוזרות ונשנות. לפחות עשרה מאחזי התנחלות, שהם בלתי חוקיים מתוקף החוק הישראלי, ממוקמים בשלמותם או בחלקם ב"שטחי אש". על פי המידע הזמין, רק במקרים מעטים פורקו מאחזי התנחלות כאלה, או שצווי "הריסה" הוצאו נגד מבנים בתוכם.

מתוקף החוק ההומניטרי הבינלאומי, ישראל מחויבת להגן על האוכלוסייה האזרחית הפלסטינית ולנהל את השטח הכבוש באופן שייטיב עימה. העברה בכפייה של אזרחים מתוך שטח כבוש או בתוכו אסורה באופן מוחלט, יהא המניע אשר יהא ובין אם התושבים המושפעים לרעה הם דרי קבע או דרים עונתיים. הכוח הכובש ראוי לפנות בני אדם מבתיהם באופן זמני רק בהקשר של מעשי איבה, אם פעולה זו נחוצה לחלוטין למען בטיחותם או להשגת יעדים צבאיים. לבני האדם המושפעים מכך יש לספק מחסה נאות וכל סיוע אחר למשך פינויים. הרס של רכוש פרטי אסור באיסור מוחלט. גירוש כפוי של אוכלוסין מנוגד לחוק זכויות האדם הבינלאומי, המכיר בזכותו של כל אדם לרמת חיים נאותה לרבות דיור נאות.

הנוסח המחייב הוא הדוח המלא בשפה האנגלית; לקריאתו פנו לאתר OCHA:

http://www.ochaopt.org/documents/ocha_opt_massafer_yatta_case_study_2013_05_23_english.pdf

